

Bank Spółdzielczy w Gogolinie

Grupa BPS

OPIS SYSTEMU KONTROLI WEWNĘTRZNEJ

w Banku Spółdzielczym w Gogolinie

Spis treści

Spis treści	1
Rozdział 1. Postanowienia ogólne	2
Rozdział 2. System Kontroli Wewnętrznej	5
Oddział 1. System kontroli wewnętrznej	5
Oddział 2. Cele systemu kontroli wewnętrznej	6
Oddział 3. Organizacja systemu kontroli wewnętrznej	6
Rozdział 3. Funkcja Kontroli.....	7
Oddział 1. Funkcja kontroli	7
Oddział 2. Dokumentacja funkcji kontroli	8
Oddział 3. Zapewnienie szczególnej niezależności komórkom kluczowym	9
Rozdział 4. Rola Zarządu Banku	10
Rozdział 5. Rola Rady Nadzorczej	12
Rozdział 6. Zasady Oceny Skuteczności i Adekwatności systemu kontroli wewnętrznej przez Radę Nadzorczą	12

Rozdział 1. Postanowienia ogólne

§ 1.

Sformułowania użyte w niniejszym dokumencie:

1)	Bank	– Bank Spółdzielczy w Gogolinie;
2)	Bank Zrzeszający	– Bank Polskiej Spółdzielczości SA z siedzibą w Warszawie;
3)	Cele systemu kontroli wewnętrznej	– cztery cele ogólne, których osiągnięcie powinno być zapewniane przez system kontroli wewnętrznej, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa (art. 9c ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997r. – Prawo bankowe) oraz wyodrębnione w ich ramach cele szczegółowe;
4)	Funkcja kontroli	– element systemu kontroli wewnętrznej, na który składają się wszystkie mechanizmy kontrolne w procesach funkcjonujących w Banku, niezależne monitorowanie przestrzegania tych mechanizmów kontrolnych oraz raportowanie w ramach funkcji kontroli;
5)	Kluczowy mechanizm kontrolny	– oznacza to mechanizm kontrolny o kluczowym znaczeniu dla osiągnięcia danego celu systemu kontroli wewnętrznej w danym procesie, bez przestrzegania / stosowania którego może zaistnieć nieakceptowalne przez Bank ryzyko, że taki cel nie zostanie osiągnięty;
6)	KNF	– Komisja Nadzoru Finansowego;
7)	Komitet audytu	– oznacza to komitet stały powołany przez Radę Nadzorczą Banku i realizujący zadania zgodnie z Regulaminem Komitetu Audytu;
8)	Komórka audytu wewnętrznego	– jednostka organizacyjna Spółdzielni upoważniona do przeprowadzania audytu wewnętrznego u Uczestników, na mocy ustawy z dnia 7 grudnia 2000r. o zmianie ustawy o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających oraz niektórych innych ustaw (tekst jednolity) oraz Umowy Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS, mająca za zadanie badanie i ocenę, w sposób niezależny i obiektywny, adekwatności i skuteczności systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej;
9)	Komórka ds. zgodności	– Samodzielne Stanowisko ds. zgodności i ochrony danych osobowych, odpowiedzialne za zapewnianie zgodności, mające za zadanie identyfikację, ocenę, kontrolę i monitorowanie ryzyka braku zgodności działalności Banku z przepisami prawa, regulacjami wewnętrznymi i standardami rynkowymi oraz przedstawianie raportów w tym zakresie;
10)	Matryca funkcji kontroli	– opis powiązania celów systemu kontroli wewnętrznej z procesami istotnymi funkcjonującymi w Banku oraz kluczowymi mechanizmami kontrolnymi i niezależnym

		monitorowaniem przestrzegania tych mechanizmów kontrolnych;
11)	Mechanizm kontroli ryzyka	– wyróżnione w ramach systemu zarządzania ryzykiem, rozwiązanie lub działanie wykonywane i stosowane w ramach pierwszej i drugiej linii obrony, mające na celu utrzymanie ryzyka na określonym poziomie (np. limity dopuszczalnej wielkości udzielanych kredytów, zasady oceny zdolności kredytowej, zabezpieczenie spłaty kredytu). Działanie mechanizmu kontroli ryzyka jest zapewniane poprzez stosowanie odpowiednio zaprojektowanych mechanizmów kontrolnych (np. rejestrowanie przekroczeń danego limitu, podział zadań w procesie oceny zdolności kredytowej, dokumentacja zabezpieczenia spłaty kredytu);
12)	Mechanizm kontrolny	– wyróżnione w ramach funkcji kontroli, rozwiązanie lub działanie wykonywane i stosowane w ramach wszystkich trzech linii obrony, w tym zwłaszcza w ramach pierwszej linii obrony, mające za zadanie zapewnienie osiągnięcia celów systemu kontroli wewnętrznej;
13)	Monitorowanie pionowe	– niezależne monitorowanie przez wyższą (np. drugą linię obrony) poprzez weryfikację bieżącą lub testowanie przestrzegania mechanizmów kontrolnych w ramach niższej (np. pierwszej) linii obrony;
14)	Monitorowanie poziome	– oznacza to niezależne monitorowanie w ramach danej linii obrony (weryfikacja bieżąca lub testowanie) przestrzegania mechanizmów kontrolnych;
15)	Nadzór	– odpowiedzialność za rezultat działania i możliwość bezpośredniego oddziaływania na nadzorowaną jednostkę /komórkę /proces, w tym przyjmowanie informacji sprawozdawczych dotyczących działalności jednostki /komórki /procesu, zapoznawanie się z wynikami działania, w tym ew. poziomem ryzyka, udzielanie pisemnych lub bezpośrednich konsultacji lub wiążących poleceń w szczególności co do zakresu i kierunków działania jednostki/komórki/procesu oraz efektywnego wykonywania zadań;
16)	Proces	– zbiór wszelkich wzajemnie powiązanych ze sobą czynności wykonywanych przez jednostki, komórki, stanowiska organizacyjne Banku oraz jego podmioty zależne, których realizacja jest niezbędna do uzyskania określonego rezultatu (człon powtarzalny czynności, szereg operacji zmierzających np. udzielenia kredytu, sprzedaży wierzytelności, zaksięgowania transakcji określonego rodzaju, sporządzenia sprawozdania finansowego). W ramach procesów wykonywane są operacje, transakcje oraz inne czynności niezbędne do uzyskania określonego rezultatu;

17) Proces istotny	– proces identyfikowany jako kluczowy lub krytyczny zgodnie z Rekomendacją M KNF, w tym procesy w sposób istotny warunkujące realizację strategii biznesowej oraz strategii zarządzania ryzykiem, a także inne procesy, których realizacja wywiera znaczący wpływ na stopień realizacji strategii Banku, możliwość realizacji modelu biznesowego Banku, a także wynik finansowy i adekwatność kapitałową Banku, osiągnięcie celów strategii zarządzania ryzykiem, oraz przestrzeganie apetytu na ryzyko;
18) Rada Nadzorcza	– oznacza Radę Nadzorczą Banku Spółdzielczego w Gogolinie;
19) Ryzyko zaistnienia nieprawidłowości	– ryzyko wystąpienia działania lub zaniechania pracownika, komórki/jednostki organizacyjnej, które spowoduje naruszenie jednego lub wielu celów kontroli wewnętrznej;
20) Strona kontrolująca	– należy przez to rozumieć pracowników Banku przeprowadzających testy (kontrolę wewnętrzną następną);
21) Strona kontrolowana	– należy przez to rozumieć pracownika Banku kierującego jednostką kontrolowaną (w przypadku badanych komórek i/lub jednostek organizacyjnych);
22) SSOZ BPS, Spółdzielnia	– Spółdzielnia Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS;
23) System Ochrony	– system ochrony, o którym mowa w ustawie z dnia 7 grudnia 2000r. o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających – Spółdzielnia Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS;
24) System zarządzania, system kontroli wewnętrznej i system zarządzania ryzykiem	– pojęcia rozumiane zgodnie z art. 9, 9b i 9c ustawy z dnia 29 sierpnia 1997r. – Prawo bankowe;
25) Testowanie	– porównywanie na wybranej próbie testowej stanu faktycznego ze stanem wymaganym, dokonywane w celu oceny co najmniej przestrzegania mechanizmów kontrolnych w odniesieniu do zakończonych czynności wykonywanych w ramach procesów funkcjonujących w Banku lub poszczególnych etapów tych czynności. Testowanie, jako element niezależnego monitorowania w ramach funkcji kontroli, może być monitorowaniem poziomym (testowanie poziome w ramach danej linii obrony) lub monitorowaniem pionowym (testowanie pionowe pierwszej linii obrony przez drugą linię obrony);
26) Trzy linie obrony	– zorganizowanie w Banku systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej na trzech, niezależnych poziomach (liniach) o których mowa w § 3 Rozporządzenia, gdzie: a) na pierwszą (I) linię obrony składa się zarządzanie ryzykiem w działalności operacyjnej Banku,

- b) na drugą (II) linię obrony składa się zarządzanie ryzykiem przez pracowników na specjalnie powołanych do tego stanowiskach lub w komórkach organizacyjnych, niezależnie od zarządzania na pierwszej (I) linii obrony oraz działalność komórki ds. zgodności,
- c) trzecią (III) linię obrony stanowi audyt wewnętrzny realizowany przez SSOZ;

27)	Uczestnik	– Uczestnik Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS;
28)	Weryfikacja bieżąca	– porównywanie stanu faktycznego ze stanem wymaganym, dokonywane w celu oceny co najmniej przestrzegania mechanizmów kontrolnych, przed rozpoczęciem lub w trakcie trwających czynności wykonywanych w ramach procesów funkcjonujących w Banku. Weryfikacja bieżąca, jako element niezależnego monitorowania w ramach funkcji kontroli, może być monitorowaniem poziomym (weryfikacja bieżąca pozioma w ramach danej linii obrony) lub monitorowaniem pionowym (weryfikacja bieżąca pionowa pierwszej linii obrony przez drugą linię obrony);
29)	Właściciel procesu	– osoba kierująca komórką / jednostką organizacyjną Banku, która posiada największy udział w kształtowaniu procesu / podprocesu i która czuwa nad realizacją procesu / podprocesu, podejmuje działania usprawniające, mające na celu podniesienie skuteczności i efektywności całego procesu / podprocesu. Właściciel określony w macierzy funkcji kontroli jest odpowiedzialny między innymi za weryfikację, aktualizację procesu, który został przypisany danej komórce w macierzy funkcji kontroli oraz za przekazywanie informacji do administratora w celu aktualizacji danych w tej macierzy;
30)	Zarząd	– Zarząd Banku.

§ 2.

Niniejszy dokument określa cel, zakres i zasady systemu kontroli wewnętrznej w Banku Spółdzielczym w Gogolinie, zwanym dalej Bankiem.

Rozdział 2. System Kontroli Wewnętrznej

§ 3.

ODDZIAŁ 1. SYSTEM KONTROLI WEWNĘTRZNEJ

1. W Banku funkcjonuje system kontroli wewnętrznej, który jest dostosowany do struktury organizacyjnej, wielkości i profilu ryzyka, w szczególności uwzględniając:
  - 1) stopień skomplikowania procesów funkcjonujących w Banku i w podmiotach zależnych;
  - 2) zasoby, którymi dysponuje Bank;

- 3) ryzyko zaistnienia nieprawidłowości w zakresie poszczególnych procesów, w tym w szczególności w zakresie procesów istotnych;
  - 4) ocenę dotychczasowej adekwatności i skuteczności pierwszej, drugiej i trzeciej linii obrony.
2. System kontroli wewnętrznej stanowi, obok systemu zarządzania ryzykiem, element systemu zarządzania Bankiem.
  3. System kontroli wewnętrznej to zbiór zasad, procedur, mechanizmów i czynności kontrolnych, wkomponowany w sposób trwały i spójny w system zarządzania ryzykiem, powiązany z celami strategicznymi, wspomagający realizację celów biznesowych oraz umożliwiający sprawowanie nadzoru nad działalnością Banku.
  4. System kontroli wewnętrznej jest dostosowany do struktury organizacyjnej Banku i obejmuje wszystkie jednostki organizacyjne Banku.

§ 4.

ODDZIAŁ 2. CELE SYSTEMU KONTROLI WEWNĘTRZNEJ

1. System kontroli wewnętrznej w Banku funkcjonuje w sposób zapewniający osiągnięcie celów kontroli wewnętrznej, w tym: celów ogólnych oraz celów szczegółowych.
2. Cele ogólne systemu kontroli wewnętrznej określają podstawowe obszary, w jakich wymaga się prawidłowego funkcjonowania systemu kontroli wewnętrznej, w tym zaprojektowania, wdrożenia i przestrzegania mechanizmów kontrolnych ograniczających ryzyko zaistnienia nieprawidłowości.
3. Celem systemu kontroli wewnętrznej – zgodnie z przepisami ustawy Prawo bankowe – jest zapewnienie:
  - 1) skuteczności i efektywności działania Banku.
  - 2) wiarygodności sprawozdawczości finansowej.
  - 3) przestrzegania zasad zarządzania ryzykiem w Banku.
  - 4) zgodności działania Banku z przepisami prawa i regulacjami wewnętrznymi i standardami rynkowymi.
4. Bank uczestniczący w systemie ochrony na podstawie Rekomendacji H KNF pkt. 9.1 nie jest zobowiązany do dokumentowania w matrycy funkcji kontroli celów szczegółowych systemu kontroli wewnętrznej.

§ 5.

ODDZIAŁ 3. ORGANIZACJA SYSTEMU KONTROLI WEWNĘTRZNEJ

1. Funkcjonujący w Banku system kontroli wewnętrznej, zorganizowany jest na trzech niezależnych i wzajemnie uzupełniających się poziomach (liniach obrony):
  - 1) **Pierwsza linia obrony** – zarządzanie ryzykiem w działalności operacyjnej Banku, na podstawie między innymi ustanowionych limitów, zgodności działania z powszechnie obowiązującymi przepisami prawa, przepisami wewnętrznymi Banku oraz przyjętymi w Banku standardami rynkowymi. Na tym poziomie komórki / jednostki organizacyjne w ramach funkcji kontroli odpowiadają za identyfikację ryzyka, zaprojektowanie i wdrożenie mechanizmów kontrolnych oraz za monitorowanie poziome (weryfikacja bieżąca lub testowanie) przestrzegania mechanizmów kontrolnych w ramach własnej linii.
  - 2) **Druga linia obrony** – zarządzanie ryzykiem przez pracowników na specjalnie powołanych do tego stanowiskach / komórkach organizacyjnych (niezależnie od zarządzania ryzykiem na I linii)

poprzez identyfikację, ocenę, kontrolowanie, monitorowanie i raportowanie ryzyka, a także monitorowanie przestrzegania mechanizmów kontrolnych w ramach własnej linii oraz w stosunku do I linii obrony w ramach monitorowania pionowego. Drugą linię obrony stanowią w Banku komórki organizacyjne mające za zadanie zapewnienie stosowania mechanizmów kontrolnych oraz dokonywanie niezależnego monitorowania ich przestrzegania. Komórki drugiej linii obrony, poza komórkami wskazanymi w przepisach prawa, wybierane są z zachowaniem zasady niezależności oraz zgodnie z kryteriami przypisania do odpowiedniej linii.

3) **Trzecia linia obrony** – audyt wewnętrzny, mający za zadanie badanie i ocenę, w sposób niezależny i obiektywny, adekwatności i skuteczności systemu zarządzania ryzykiem oraz systemu kontroli wewnętrznej, który jest realizowany przez niezależną komórkę audytu wewnętrznego, umiejscowiona na mocy zapisów Umowy Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS w Spółdzielni Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS.

2. Podział komórek i jednostek organizacyjnych Banku na poszczególne poziomy (linie obrony) dokonany jest w Regulaminie organizacyjnym Banku Spółdzielczego w Gogolinie oraz przedstawiony poniżej.

Kryteria przypisania do linii obrony wraz z listą inwentaryzacji linii obrony w Banku

Nazwa jednostki	LoD	IT
Spółdzielnia Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS S.A.	3LoD	
Asystent Zarządu	2LoD	
Biegły Rewident	2LoD	
Główny Księgowy	2LoD	
Stanowisko Analityka ds. monitorowania kredytów	2LoD	
Stanowisko Analityka kredytowego	2LoD	
Stanowisko ds. administracji kredytami	2LoD	
Stanowisko ds. wiarytelności trudnych	2LoD	
Stanowisko ds. zgodności i ochrony danych osobowych	2LoD	
Zarząd	2LoD	
Zespół sprawozdawczości i analiz	2LoD	
Zespół zarządzania ryzykami i analiz	2LoD	
Kierownik Oddziału w Gogolinie	1LoD	
Kierownik Oddziału w Prószkowie	1LoD	
Kierownik Oddziału w Strzeleckach	1LoD	
Kierownik Oddziału w Zdieszowicach	1LoD	
Zespół finansowo-księgowy	1LoD	
Zespół IT	1LoD	
Zespół produktów bankowych i marketingu	1LoD	

Kryteria przypisania do Linii obrony	Spełnienie jednego z poniższych punktów determinuje przypisanie do linii obrony
Pierwsza linia obrony	Realizacja celów biznesowych oraz wsparcie procesów sprzedażowych Bezpośredni kontakt z klientem Banku w kwestiach związanych z realizacją celów biznesowych Dział Back Office - realizacji transakcji
Druga Linia obrony	Komórki wskazane przez przepisy prawa Realizacja celów niebiznesowych Komórki nadzorcze, monitorujące przestrzeganie mechanizmów kontrolnych na I linii obrony Zarząd, Biegły Rewident, Główny Księgowy, Prawnik Wewnętrzny
Trzecia Linia obrony	Departament Audytu Wewnętrznego

Rozdział 3. Funkcja Kontroli

§ 6.

ODDZIAŁ 1. FUNKCJA KONTROLI

1. System kontroli wewnętrznej zapewnia przestrzeganie mechanizmów kontrolnych poprzez wyodrębnienie funkcji kontroli, o której mowa w art. 9c ust. 2 pkt 1 ustawy – Prawo bankowe.
2. Wszyscy pracownicy zaangażowani są w realizację funkcji kontroli w Banku, przy założeniu, że podział obowiązków i odpowiedzialności nie generuje konfliktu interesów, nadużyć i nie stwarza możliwości powielania błędnie realizowanych działań, dokonywania manipulacji lub zatajania niewygodnych informacji.

3. Funkcja kontroli realizowana jest na pierwszym i drugim poziomie zarządzania (liniach obrony) wymienionym w § 5.
4. W ramach Systemu Kontroli Wewnętrznej Bank wyodrębnia funkcję kontroli, na którą składają się:
  - 1) mechanizmy kontrolne – będące zabezpieczeniami organizacyjnymi lub technicznymi zapewniającymi realizację określonych celów systemu kontroli wewnętrznej w procesach Banku;
  - 2) niezależne monitorowanie przestrzegania mechanizmów kontrolnych, w tym wykrywanie nieprawidłowości;
  - 3) raportowanie w ramach funkcji kontroli.

§ 7.

ODDZIAŁ 2. DOKUMENTACJA FUNKCJI KONTROLI

1. Bank zapewnia dokumentację funkcji kontroli w szczególności poprzez:
  - 1) rejestrowanie każdej operacji, transakcji, produktu i usługi oraz opis systemu, procesu, struktury organizacyjnej,
  - 2) opis w formie matrycy funkcji kontroli – sporządzany w postaci tabelarycznej opis powiązania celów systemu kontroli wewnętrznej, z procesami w działalności Banku, które przez Bank zostały uznane za istotne oraz kluczowymi mechanizmami kontrolnymi i niezależnym monitorowaniem przestrzegania tych mechanizmów kontrolnych.
2. Dokumentowanie funkcji kontroli w formie matrycy funkcji kontroli, w tym pozyskiwanie niezbędnych informacji o celach systemu kontroli wewnętrznej i procesach istotnych oraz za aktualizację informacji w matrycy odpowiada Komórka ds. zgodności.
3. Matryca jest sporządzona zgodnie z wzorem Załącznika nr 2 Wytycznych do sposobu wdrożenia Rekomendacji H KNF dot. systemu kontroli wewnętrznej, w bankach będących uczestnikami SOZ BPS, na podstawie informacji uzyskanych od:

Osoba	Zakres informacji
Zespół zarządzania ryzykami i analiz	1) ustanowienia lub zmiany procesów; 2) ustanowienia lub zmiany kluczowych mechanizmów kontrolnych w zakresie przestrzegania zasad zarządzania ryzykiem, z wyjątkiem analizy kredytowej i procesów kredytowania; 3) przypisania obowiązku niezależnego monitorowania przestrzegania kluczowych mechanizmów kontrolnych lub zmiany zakresu tego obowiązku;
Zespół zarządzania ryzykami i analiz	1) ustanowienie lub zmiany kluczowych mechanizmów kontrolnych dotyczących analizy kredytowej i procesów kredytowania; 2) przypisania obowiązku niezależnego monitorowania przestrzegania kluczowych mechanizmów kontrolnych lub zmiany zakresu tego obowiązku;

Główny Księgowy	1) ustanowienia lub zmiany kluczowych mechanizmów kontrolnych w zakresie zapewnienia wiarygodności sprawozdawczości finansowej; 2) ustanowienia lub zmiany kluczowych mechanizmów kontrolnych w zakresie zapewnienia efektywności i skuteczności działania Banku; 3) przypisania obowiązku niezależnego monitorowania przestrzegania kluczowych mechanizmów kontrolnych lub zmiany zakresu tego obowiązku;
Komórka ds. zgodności	1) ustanowienia lub zmiany kluczowych mechanizmów kontrolnych w zakresie zapewniania zgodności; 2) przypisania obowiązku niezależnego monitorowania przestrzegania kluczowych mechanizmów kontrolnych lub zmiany zakresu tego obowiązku;

§ 8.

ODDZIAŁ 3. ZAPEWNIENIE SZCZEGÓLNEJ NIEZALEŻNOŚCI KOMÓRKOM KLUCZOWYM

1. Komórka ds. Zgodności podlega bezpośrednio pod Prezesa Zarządu (podległość organizacyjna) i ma zapewnione wskazane w przepisach atrybuty niezależności.
2. Komórka ds. zgodności – jest komórką drugiej linii obrony, która nie dokonuje żadnych czynności, które są przez nią poddawane monitorowaniu.
3. W Banku funkcjonują mechanizmy zapewniające niezależność Komórki ds. zgodności, w tym:
  - 1) Zarząd i Rada nadzorcza zatwierdzają regulamin funkcjonowania dotyczący zadań Komórki ds. zgodności w związku z zapewnianiem zgodności.
  - 2) osoba kierująca Komórką ds. zgodności (w przypadku stanowiska jednoosobowego – pracownik) mają zapewniony bezpośredni kontakt z członkami Zarządu i Rady Nadzorczej.
  - 3) osoba kierująca Komórką ds. zgodności (w przypadku stanowiska jednoosobowego – pracownik) lub osoby zastępująca uczestniczą w posiedzeniach Zarządu Banku.
  - 4) osoba kierująca Komórką ds. zgodności (w przypadku stanowiska jednoosobowego – pracownik) lub osoby zastępujące uczestniczą w posiedzeniach Rady Nadzorczej i Komitetu audytu w przypadku, gdy przedmiotem posiedzenia są zagadnienia związane z systemem kontroli wewnętrznej, w tym zapewnianiem zgodności, audytem wewnętrznym lub zarządzaniem ryzykiem.
  - 5) powoływanie osoby kierującej Komórką ds. zgodności (w przypadku stanowiska jednoosobowego – pracownika) odbywa się za zgodą Rady Nadzorczej.
  - 6) odwołanie osoby kierującej Komórką ds. zgodności (w przypadku stanowiska jednoosobowego – pracownika) odbywa się za zgodą Rady Nadzorczej po uprzednim wysłuchaniu tych osób przez Radę Nadzorczą.

4. W Banku funkcjonuje szczegółowy tryb kontroli wynagrodzeń pracowników Komórki ds. zgodności (w przypadku stanowiska jednoosobowego – pracownika), zapewniający niezależność i obiektywizm wypełniania przez nich zadań oraz umożliwiający zatrudnianie osób o odpowiednich kwalifikacjach, doświadczeniu i umiejętnościach.
5. W Banku istnieją mechanizmy chroniące pracowników Komórki ds. zgodności (w przypadku stanowiska jednoosobowego – pracownika) przed nieuzasadnionym wypowiedzeniem umowy o pracę.
6. W przypadku zmiany na stanowisku kierującego Komórką ds. zgodności (w przypadku stanowiska jednoosobowego – pracownika), Bank niezwłocznie informuje o tym fakcie Komisję Nadzoru Finansowego, wraz ze wskazaniem przyczyny.
7. Komórka ds. zgodności (w przypadku stanowiska jednoosobowego – pracownik), w przypadku Banku Spółdzielczego zrzeszonego może być łączone z innymi komórkami organizacyjnymi, funkcjami i stanowiskami w Banku, ale bez powodowania konfliktu interesów.

Rozdział 4. Rola Zarządu Banku

§ 9.

Rola Zarządu Banku w ramach systemu kontroli wewnętrznej:

1. Projektuje, wprowadza oraz zapewnia we wszystkich jednostkach organizacyjnych Banku funkcjonowanie adekwatnego i skutecznego systemu kontroli wewnętrznej w ramach dwóch linii obrony, a także współpracuje z trzecią linią obrony realizowaną na mocy Umowy Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS z niezależnym Pionem Audytu.
2. Zapewnia funkcjonowanie jednolitego systemu kontroli wewnętrznej w Banku.
3. Zapewnia ciągłość działania systemu kontroli wewnętrznej, w tym właściwą współpracę wszystkich pracowników Banku w ramach funkcji kontroli oraz współpracę z Komórką ds. zgodności oraz komórką audytu usytuowaną na mocy odrębnych przepisów w Spółdzielni Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS, a także zapewnia dostęp pracownikom tych jednostek do niezbędnych dokumentów źródłowych, w tym zawierających informacje prawnie chronione w związku z wykonywaniem przez nich obowiązków służbowych.
4. Zapewnia niezależność komórek oraz środki finansowe.
5. Określa kryteria oceny adekwatności i skuteczności systemu kontroli wewnętrznej a następnie przedstawia je Radzie Nadzorczej do zatwierdzenia.
6. Określa rodzaje działań podejmowanych w celu usunięcia nieprawidłowości wykrytych przez system kontroli wewnętrznej, w tym środki naprawcze i dyscyplinujące. Do środków naprawczych należy wydawanie zaleceń pokontrolnych na odpowiednim szczeblu organizacyjnym, w szczególności obejmujących polecenie zaprojektowania nowych i aktualizacja dotychczasowych mechanizmów kontrolnych (np. zmiana procedury, modyfikacja poszczególnych procesów, szkolenia).
7. Zatwierdza kryteria wyodrębniania procesów istotnych i listę procesów istotnych wyodrębnionych przez Bank oraz ich powiązania z celami ogólnymi regularnego przeglądu wszystkich procesów funkcjonujących w Banku pod kątem ich istotności.
8. Zatwierdza zasady kategoryzacji nieprawidłowości wykrytych przez system kontroli wewnętrznej.

9. Ustanawia zasady projektowania, zatwierdzania i wdrażania mechanizmów kontrolnych we wszystkich procesach funkcjonujących w Banku, w tym określa rolę jednostek organizacyjnych odpowiedzialnych za opracowanie projektów mechanizmów kontrolnych, ich zatwierdzenie i wdrożenie oraz za zapewnienie adekwatności i skuteczności mechanizmów kontrolnych w procesach funkcjonujących w Banku.
10. Ustanawia zasady niezależnego monitorowania przestrzegania mechanizmów kontrolnych obejmujące weryfikację bieżącą i testowanie.
11. Zapewnia funkcjonowanie w Banku matrycy funkcji kontroli oraz przypisanie zadań związanych z zapewnianiem jej funkcjonowania.
12. Ustanawia zasady raportowania o skuteczności kluczowych mechanizmów kontrolnych oraz o wynikach ich testowania pionowego.
13. Określa zasady okresowego raportowania o nieprawidłowościach wykrytych przez system kontroli wewnętrznej oraz statusie podjętych działań naprawczych.
14. W ramach zapewniania przez system kontroli wewnętrznej przestrzegania przepisów prawa, regulacji wewnętrznych oraz standardów rynkowych Zarząd Banku:
  - 1) odpowiada za efektywne zarządzanie w Banku ryzykiem braku zgodności, rozumianym jako ryzyko skutków nieprzestrzegania przepisów prawa, regulacji wewnętrznych oraz standardów rynkowych;
  - 2) akceptuje Politykę zgodności w Banku Spółdzielczym, Regulamin funkcjonowania Stanowiska ds. zgodności. Odpowiada za zapewnienie przestrzegania Polityki zgodności i składanie Radzie Nadzorczej raportów w sprawie zarządzania w Banku ryzykiem braku zgodności;
  - 3) w przypadku wykrycia nieprawidłowości w stosowaniu polityki zgodności, Zarząd podejmuje odpowiednie działania w celu usunięcia tych nieprawidłowości, w tym środki naprawcze lub dyscyplinujące.
15. Odpowiada za zapewnienie przestrzegania Polityki zgodności i składanie Radzie Nadzorczej raportów w sprawie zarządzania w Banku ryzykiem braku zgodności.
16. Zapewnia niezależne usytuowanie Komórki ds. zgodności, określa w sposób formalny uprawnienia i obowiązki Komórki ds. zgodności, jak również niezależność oraz odpowiedni status Kierownika Komórki ds. zgodności.
17. Raportuje do Rady Nadzorczej, nie rzadziej niż raz w roku, o sposobie wypełnienia swoich zadań w ramach systemu kontroli wewnętrznej, w tym ze szczególnym uwzględnieniem:
  - 1) adekwatności i skuteczności systemu kontroli wewnętrznej w zapewnianiu osiągnięcia celów systemu kontroli wewnętrznej;
  - 2) skali i charakteru nieprawidłowości znaczących i krytycznych oraz najważniejszych działań zmierzających do usunięcia tych nieprawidłowości, w tym podjętych środków naprawczych i dyscyplinujących;
  - 3) zapewniania niezależności Komórce do spraw zgodności;
  - 4) zapewniania odpowiednich zasobów kadrowych niezbędnych do skutecznego wykonywania zadań oraz koniecznych środków finansowych do systematycznego podnoszenia kwalifikacji, zdobywania doświadczenia i umiejętności przez pracowników Komórki do spraw zgodności.

Rozdział 5. Rola Rady Nadzorczej

§ 10.

Rola Rady Nadzorczej w ramach systemu kontroli wewnętrznej:

1. Sprawuje nadzór nad wprowadzeniem i zapewnieniem funkcjonowania adekwatnego i skutecznego systemu kontroli wewnętrznej w Banku.
2. Zatwierdza kryteria oceny adekwatności i skuteczności systemu kontroli wewnętrznej.
3. Zatwierdza zasady kategoryzacji nieprawidłowości wykrytych przez system kontroli wewnętrznej.
4. Zatwierdza propozycje Zarządu Banku w przedmiocie zasadniczej struktury organizacyjnej Banku.
5. Dokonuje rozwoju, oceny i optymalizacji zasad ładu korporacyjnego.
6. Dokonuje co najmniej raz w roku oceny stopnia efektywności zarządzania ryzykiem braku zgodności w Banku.
7. Zatwierdza Politykę zgodności w Banku Spółdzielczym, Regulamin funkcjonowania Komórki ds. zgodności.
8. Rada Nadzorcza monitoruje skuteczność systemu kontroli wewnętrznej na podstawie informacji otrzymywanych od Komórki ds. zgodności, Audytu Wewnętrznego, Zarządu Banku, Komitetu audytu oraz Spółdzielni Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS.
9. Rada Nadzorcza dokonuje corocznej oceny adekwatności i skuteczności systemu kontroli wewnętrznej oraz informuje Spółdzielnię Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS, w formie uchwały, o wynikach oceny.
10. Rada Nadzorcza powołuje spośród swoich członków Komitet Audytu, który działa zgodnie z odrębnymi przepisami. Podstawowym zadaniem Komitetu Audytu jest przedstawianie Radzie Nadzorczej swojego stanowiska lub rekomendacji, pozwalających Radzie Nadzorczej podjęcie decyzji w obszarze sprawozdawczości finansowej, zarządzania ryzykiem oraz systemu kontroli wewnętrznej.
11. Szczegółowy tryb i zakres działania Komitetu audytu, określa Regulamin Komitetu audytu uchwalany przez Radę Nadzorczą.

Rozdział 6. Zasady Oceny Skuteczności i Adekwatności systemu kontroli wewnętrznej przez Radę Nadzorczą

§ 11.

1. Ocena adekwatności i skuteczności systemu kontroli wewnętrznej w Banku obejmuje ocenę adekwatności i skuteczności funkcji kontroli, zapewnienia zgodności oraz niezależną ocenę dokonaną przez audyt wewnętrzny realizowany na mocy zapisów Umowy Systemu Zrzeszenia BPS.
2. Przedmiotowa ocena dokonywana jest w formie uchwały Rady Nadzorczej w oparciu o ustanawiane przez Zarząd, przyjęte przez Radę Nadzorczą kryteria oceny skuteczności i adekwatności systemu kontroli wewnętrznej m.in. na podstawie:
  - 1) informacji Zarządu Banku o realizacji zadań w ramach systemu kontroli wewnętrznej;
  - 2) ustaleń dokonanych przez biegłego rewidenta;
  - 3) wyników audytu zrealizowanych przez Spółdzielnię Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS;
  - 4) raportów przedstawianych przez Komórkę ds. zgodności;

- 5) informacji o adekwatności i skuteczności funkcji kontroli sporządzanej przez Komórkę ds. zgodności, na podstawie sprawozdawczości dotyczącej działania funkcji kontroli, wyników audytu wewnętrznego, a także postępowań kontrolnych uprawnionych organów,
  - 6) wyników oceny rocznej Badania i Oceny Nadzorczej (BION) oraz inspekcji dokonywanej przez KNF;
  - 7) stopnia realizacji celów strategicznych Banku;
  - 8) osiągnięcia zakładanych założeń finansowych na dany rok, w tym wskaźników określonych w Umowie Systemu Ochrony;
  - 9) raportów z przeprowadzenia niezależnego monitorowania i testowania w ramach funkcji kontroli;
  - 10) istotnych z punktu widzenia adekwatności i skuteczności systemu kontroli wewnętrznej, ocen i opinii dokonywanych przez podmioty spoza Banku.
3. Przy dokonywaniu oceny, należy w szczególności zwrócić uwagę na poniższe kwestie:
- 1) skuteczność działań podejmowanych w celu ograniczenia wystąpienia nieprawidłowości krytycznych i znaczących;
  - 2) ilość błędnie, nieadekwatnie zaprojektowanych mechanizmów kontrolnych;
  - 3) skuteczność raportowania o nieprawidłowościach krytycznych i znaczących;
  - 4) ilość reklamacji i skarg od klientów Banku.
4. Z uwagi na fakt, że Bank jest uczestnikiem Systemu Ochrony oraz uwzględniając zapisy Ustawy o bankach spółdzielczych, III linia obrony (tj. audyt wewnętrzny) jest realizowana przez Spółdzielnię. W związku z tym ocena adekwatności i skuteczności III linii obrony jest dokonywana przez Radę Nadzorczą Spółdzielni.